

11. Решение № 8 от 27 юли 1992 г.* относно искане за обявяване на противоконституционност на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за банките и кредитното дело

С ъ с т а в: Асен Манов - председател, Младен Данаилов, Цанко Хаджистойчев, Станислав Димитров, Нено Неновски, Николай Павлов – докладчик , Теодор Чипев, Милена Жабинска, Любен Корнезов, Пенчо Пенев и Александър Арабаджиев

Производството е образувано по искане на 49 народни представители от 36- от о Народно събрание за установяване противоконституционност на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за банките и кредитното дело (ЗБКД) (ДВ, бр. 25 / 1992 г.), който гласи: "Не могат да бъдат избирани в ръководните органи на банките и не могат да бъдат назначавани по чл. 7 лица, които през последните 15 години са били избирани в централните, областните, окръжни, градски и общински ръководни органи на БКП, ДКМС, ОФ, Съюза на активните борци против фашизма и капитализма, Българските професионални съюзи и БЗНС или са били назначени на ръководна щатна длъжност в ЦК на БКП, както и служители, платени или неплатени сътрудници на Държавна сигурност. Това ограничение се прилага за срок от 5 години."

Твърди се, че разпоредбата на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на ЗБКД противоречи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията и на международни норми и договорености по ратифицирани от нашата страна по конституционен ред международни договори по правата на човека, и по-специално на чл. 2, ал. 2 и чл. 25 от Международния пакт за гражданските и политическите права от 1966 г. и на Конвенция № 111 от 1958 г.

С определения от 21 април 1992 г. и 19 май 1992 г. Конституционният съд е определил като заинтересовани институции по делото БСП, БЗНС(е), Отечествения съюз, Българска демократична младеж, Български антифашистки съюз, КНСБ, КТ "Подкрепа", Народно събрание, министъра на вътрешните работи и председателя на БНБ.

С определение от 2 юни 1992г. Конституционният съд е приел искането за допустимо по смисъла на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционния съд.

Конституционният съд, като обсъди доводите и съображенията на страните, приема следното:

Съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията Международният пакт за гражданските и политическите права, Международният пакт за икономическите, социалните и културните права, Конвенция № 111 относно дискриминацията в областта на труда и професиите, както и Виенската конвенция за правото на договорите (ДВ, бр. 87 / 1987 г.), щом са ратифицирани, влезли в сила и обнародвани, са част от националното ни право, а с това е признат и приоритетът им във вътрешното ни право.

От друга страна, разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията не може да търпи никакви ограничения, тъй като гласи, че "всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние." Освен това в чл. 48, ал. 3 от Конституцията е прогласен принципът, че "всеки гражданин свободно избира своята професия и място на работа".

Според § 9 от преходните и заключителните разпоредби на ЗБКД става дума за ограничаване на правото да се заема ръководна длъжност в ръководните органи на банките, което е по смисъла на чл. 1 от Конвенция № 111 дискриминация в достъпа на определена професия. Текстът противоречи и на чл. 2, ал. 2, чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за икономическите, социалните и културните права и на чл. 2 и 25 от Международния пакт за гражданските и политическите права.

От изложеното следва, че разпоредбата на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на ЗБКД противоречи както на чл. 6, ал. 2 от Конституцията, така и на посочените по-горе международни актове. Последните се считат за част от вътрешното право и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат. А щом това е така, от непосредственото действие на конституционните разпоредби и приоритета на международните актове във вътрешното ни право следва да се приеме, че § 9 от преходните и заключителните разпоредби на ЗБКД е приет в нарушение на чл. 6, ал. 2 от Конституцията и посочените по-горе международни актове.

Ето защо на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И:

Обявява § 9 от преходните и заключителните разпоредби от Закона за банките и кредитното дело за противоконституционен и несъответстващ на международните договори, по които Република България е страна.

Особено мнение на съдиите Асен Манов, Цанко Хаджистойчев и Станислав Димитров

Считаме, че разпоредбата на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за банките и кредитното дело не е противоконституционна. Тя не противоречи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Социалните признаци, на основата на които тази конституционна норма не допуска създаването на ограничения на права, са изчерпателно посочени в нея. Измежду тях не фигурира признакът професионализъм и не е изключена възможността да се предвиждат изискванията за необходими професионални качества за заемане на определени длъжности или да се допускат ограничения, когато такива качества липсват.

С § 9 ЗБКД е създадено именно такова ограничение, като е имано предвид, че лицата, които са се отклонили от пряката си професионална работа в областта на банковото дело и са преминали на партийна, профсъюзна или друга обществена работа, са загубили необходимите качества да заемат ръководни длъжности в банките и че е нужен определен срок (5 години) да възстановят загубения по този начин професионализъм. Чл. 6, ал. 2 от Конституцията не изключва възможността да се създаде такова ограничение на професионална основа.

Разпоредбата на § 9 ЗБКД не нарушава и чл. 1 от Конвенция № 111 относно дискриминацията в областта на труда и професиите. В т. 2 на чл. 1 на същата конвенция е допуснато да се създават различия и изключения, основани на квалификационни изисквания за дадена работа, като е изрично

посочено, че такива изключения не се смятат за дискриминационни.

Особено мнение на съдията Николай Павлов

Смятам, че разпоредбата на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за банките и кредитното дело не е противоконституционна по следните съображения:

По делото няма спор (в този смисъл е и решението на Конституционния съд по к.д. № 6/1992 г.), че разпоредбите на Конвенция № 111 са част от националното право. Съгласно чл.4 от същата "Не се смятат за дискриминационни мерките, които засягат лице, което е обект на законно подозрение, че се занимава с дейност, която вреди на сигурността на държавата, или за което е установено, че фактически се занимава с такава дейност." Аналогично ограничение предвижда и чл.18, ал.3 от Международния пакт за гражданските и политическите права (ДВ, бр.43/1976 г.). Цитирам: "Свободата да се изповядват религията или убежденията подлежи само на такива ограничения, предвидени от закона и необходими за защита на обществената сигурност, ред, здраве, морал, или на основните права и свободи на другите." Все в защита на гражданското общество от посегателство на религиозна или политическа основа е и разпоредбата на чл.9, ал.2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, в която се казва: "Свободата да се изповядват религията или убежденията подлежи само на такива ограничения, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защита на обществения ред, здраве и морал или за защита правата и свободите на другите". Следователно не може формиралите и осъществили една антинационална политическа и икономическа система лица по смисъла на § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за банките и кредитното дело да черпят права от собственото си виновно поведение, насочено срещу обществената сигурност и срещу правата и свободите на другите. А щом това е така, то посочената норма не е противоконституционна.

* Обн., ДВ, бр. 62 от 31 юли 1992 г.

